

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Glitrevannverket IKS
Dråpen 20
3036 DRAMMEN

Vår dato: 07.05.2019
Vår ref.: 201710364-14
Arkiv: 313
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Eline Nordseth Berg
22959210/enbe@nve.no

Tillatelse til midlertidig nedtapping og permanent senking av HRV for Skapertjern i Lier og Røyken kommuner i Buskerud

Vi viser til søknad av 15.01.19 fra Glitrevannverket IKS om tillatelse til å senke vannstanden i Skapertjern i forbindelse med rehabilitering av damanlegget. Av søknaden går det også frem at HRV skal senkes med ca. 90 cm.

Om planene

Glitrevannverket IKS planlegger å rehabilitere damanlegget ved Skapertjern i løpet av 2019. Skapertjern ligger nordvest for Spikkestad og ca. rett øst for Lier jernbanestasjon. Det går vei fra både Spikkestad og Gullaug opp til en utfartsparkeringsplass på Myrvoll, og videre forbi damanlegget. Det er bom ved Myrvoll. Skapertjern ligger omgitt av skog og er innenfor markagrensa.

Skapertjern drenerer til Skapertjernsbekken som løper sammen med Lierelva ca. 2 km nedstrøms damanlegget ved Skapertjern.

Skapertjern ligger i Lier og Røyken kommuner, men eies av Drammen kommune. Magasinet har tidligere vært en del av vannforsyninga til Drammen kommune, men benyttes nå kun til rekreasjon.

Damanlegget ved Skapertjern består av hoveddam og sidedam, med damkrone og nåværende HRV på kote 207,59. Damanlegget er ikke beregningsmessig stabilt og tåler ikke istrykket i Skapertjern vinterstid. For å kunne gjennomføre rehabiliteringen, må vannstanden i Skapertjern senkes slik at damfoten blir tørrlagt, ned til ca. kote 202,6. Glitrevannverket ønsker å tappe ned rolig og kontrollert og starte anleggsarbeidene så raskt som mulig sommeren 2019. Oppfyllingen av Skapertjern skal begynne så raskt som mulig etter at anleggsarbeidene er ferdig, og senest innen 01.01.20. For å heve vannstanden raskest mulig er det ikke planlagt å slippe minstevannføring.

Normalvannstanden i Skapertjern har ligget på kote 206,79 siden 1978. Dette har gitt en sikkerhetsbuffer i flomsituasjoner.

Veien forbi dammen skal brukes som anleggsvei og trenger mest sannsynlig ikke oppgradering.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Skapertjern - hoveddata**TILSIG**

Nedbørfelt	km ²	1,3
Feltets middelavrenning	l/s/km ²	17,6
Middelvannføring	l/s	22,3
Alminnelig lavvannføring	l/s	2
Planlagt minstevannføring	l/s	-
5-persentil sommer	l/s	0,6
5-persentil vinter	l/s	25

DAM OG MAGASIN

		Nå-situasjon	Omsøkt
HRV	moh.	207,59	206,7
LRV	moh.	201,59	
Damtype		Murdam	
Damhøyde	m	4,5-5	
Lengde på berørt elvestrekning	km	2	

Høring

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner for uttalelse. NVE arrangerte også befaring ved Skapertjern 30.04.19, hvor søker, Drammen kommune, Lier kommune og Fylkesmannen i Oslo og Viken var tilstede.

Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentarer.

Landbrukskontoret (LK) i Drammen, Lier, Røyken og Hurum har uttalt seg i brev av 27.02.19.

LK skriver at verdiene i Skapertjern er knyttet til den sterkt truede edelkrepsen. Det er viktig at det til enhver tid er tilstrekkelig vannspeil til at de akvatiske artene overlever og har et punkt å spre seg ut fra når arbeidet er gjennomført og vannstanden heves tilbake til normalen.

For å sikre at edelkrepsen ikke tar skade av nedtappingen, må vannstanden senkes gradvis. Området må overvåkes i nedtappingsperioden for å sikre at edelkreps og fisk ikke fanges i mindre kulper.

Tilgang på oksygen: Ved større tetthet av organismer vil man kunne få knapphet på oksygen i vannet, særlig om vinteren. Det er derfor viktig at oppfyllingen starter så raskt som mulig for å ha mest mulig vann i tjernet når vinteren kommer.

LK skriver også at det bør renne vann i bekken nedstrøms til enhver tid.

Fylkesmannen i Oslo og Viken har uttalt følgende i e-post av 03.04.19:

« ...

Oppdemmingen av Skapertjern skjedde i 1905. Ifølge søknaden er områdene ved dammen grunnere enn lenger inne i vannet. Dette vil sikre at det vil være dype partier i vannet selv når vannet er tappet ned 5 m.

Nedtapping av vann fører generelt til negative effekter for vannmiljøet. Det kan bl.a. skje ved at fisk strander under nedtapping. Også bunndyr i strandsona blir redusert i perioden med lav vannstand tilsvarende blir det derfor også reduksjon i fiskens næringstilgang. Imidlertid er utbedring av dammen et sikkerhetsmessig tiltak for å hindre dambrudd. Slikt sett anses nedtappingen å være akseptabelt for vannmiljøet, hvis enkelte tiltak settes i verk.

I Skapertjern er det bl.a. ørret og edelkreps. Edelkreps er en rødlisteart som krever spesielt fokus. Ved nedtapping er det derfor viktig at kreps og fisk gis tid til å vandre inn i dypere partier i tjernet. I og med at tappingen vil skje over en tre måneders periode, anses dette å være ivarettatt. Imidlertid er det likevel viktig at grunnene som blir tørrlagt observeres underveis. Fisk og kreps som likevel fanges i avstengte kulper, flyttes til sikkert vanddyp.

Under anleggsperioden skal tilsig til Skapertjern slippes ut i utløpsbekken. Dette vil sikre en vannføring som vanligvis renner i bekken. Ved oppdemming skal det imidlertid ikke slippes vann for å få en raskere oppfylling av vannet. At det ikke slippes vann er uheldig i forhold til generelt vannmiljø nedover bekken. Det bør derfor vurderes om det ikke også skal slippes en viss vannføring i bekken under oppfylling, selv om oppfyllingen vil ta noe lenger tid.

Det er knyttet betydelige interesser til fritidsfiske i Skapertjern. Det er derfor viktig at de lokale fiskeinteressene informeres og holde orientert under anleggsperioden.»

Buskerud fylkeskommune skriver følgende i brev av 07.03.19:

«...

Ut ifra beskrivelsen vil tapping av Skapertjern foregå over et langt tidsrom, slik at kreps, fisk og andre vannlevende organismer rekker å oppsøke områder i vannet som ikke berøres av tørrleggingen. Det må imidlertid påpekes at det vil være behov for å kontrollere at det ikke blir stående igjen individer i isolerte, grunne vannpytter etter hvert som vannet tappes ned. Dersom dette skjer må individene så langt mulig fanges inn og flyttes til den dypeste delen av vannet.

Fylkeskommunen deler tiltakshavers vurdering av å ikke slippe minstevannføring for å sikre raskest mulig oppfylling av tjernet etter at damrehabiliteringen er gjennomført. Dette av hensyn til friluftsinnteressene knyttet til området.

Ut i fra bekrivelse i søknaden vil tilsig fra restfeltet nedstrøms Skapertjern sørge for tilstrekkelig vannføring i Skapertjernbekken for å opprettholde livsbetingelsene for organismer i og langs bekken.»

Fylkeskommunen har også lagt ved at brev om kulturminner, som ble sendt til Multiconsult datert 09.02.18. Der står det blant annet at fylkeskommunen vurderer både dammurene og veifaret rett nedstrøms hoveddammen som verneverdige kulturminner fra nyere tid, og at de anbefaler at dammurene blir bevart i naturstein.

Fylkeskommunen kjenner ikke til automatisk fredete kulturminner i området.

NVEs vurdering

NVE kan gi tillatelse til fravik fra manøvreringsreglement etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid.

Hydrologiske forhold

Maksimal vannføring under nedtappingen begrenses av både tappekapasiteten ved dammen og kapasiteten i Skapertjernbekken nedstrøms. Skapertjernbekken går i rør/kulvert flere steder på strekningen ned til Lierelva, og flere av disse har kapasitet under toårsflom. Dette virker det som om Glitrevannverket er svært klar over, og nedtappingen av Skapertjern vil tilpasses kapasiteten i Skapertjernbekken.

Hoveddammen ved Skapertjern skal etableres med et avtrappet overløp. Dette vil fungere som en buffer ved mindre flommer, og fjerner behovet for manuell lukemanøvrering ved mindre flommer.

Naturmiljø

Som nevnt både av søker og høringsparter er det edelkreps i Skapertjern. Dette er også registrert i artskart. Edelkrepsen er sterkt truet (EN). Edelkrepsen kan vandre langs bunnen, men vil være et enkelt bytte for fugl hvis vannstanden synker fortere enn edelkrepsen kan flytte seg. Den kan også bli stengt inne i mindre kulper. For at konsekvensene for edelkrepsen skal bli akseptable, må vannstandsendingene i Skapertjern ikke overskride 15 cm/døgn. En fagperson må også overvåke breddene av Skapertjern for å sikre at individer kommer seg unna tørreleggingen. Individer som blir fanget må flyttes til sikkert vanddyp.

Ifølge Fylkesmannen i Oslo og Viken er det også ørret i Skapertjern. De samme avbøtende tiltak gjelder for ørret som for edelkreps.

Utover dette mener NVE at naturmiljøet ikke vil ta varig skade av den midlertidige nedtappingen av Skapertjern. Erfaring viser at midlertidige nedtappinger ikke får langvarige konsekvenser for plante- og dyrelivet rundt magasinet, men det blir noen konsekvenser de første årene etter at vannstanden er tilbake på normalen. Blant annet vil bunndyraktiviteten i de tørrelagte områdene bruke noen år på å ta seg opp igjen.

Når det gjelder Skapertjernbekken, så er det ikke registrert noen rødlistearter eller naturtyper her (artskart og naturbase 02.05.19). Skapertjernbekken er ca. 2 km lang før den løper sammen med Lierelva, og bekken går i rør etter ca. 1,2 km. Lierelva er et betydelig større vassdrag, som ikke er avhengig av vannføringen fra Skapertjernbekken. Med bakgrunn i dette mener NVE at det ikke vil være nødvendig å slippe minstevannføring i oppfyllingsperioden. Restfeltet mellom Skapertjern og samløpet med Lierelva gir en vannføring på 10 l/s (NVEs lavvannskart), som antas som tilstrekkelig til å opprettholde bekken som den er nå.

NVE mener at vurderingene som er gjort er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig og at de naturverdiene som er i området blir ivaretatt av de avbøtende tiltakene. NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Friluftsliv

Området rundt Skapertjern er godt brukt til friluftsliv. Med utfartsparkeringsplass og nærhet til boligområder, skoler og barnehager er det naturlig at området brukes mye. Det er også opparbeidet rasteplasser rundt vannet. Det er naturlig at en nedtapping vil få negative konsekvenser for friluftslivet i perioden med lav vannstand. Men vi vil påpeke at tiltaket er midlertidig, og at en rehabilitering av damanlegget ved Skapertjern er en forutsetning for at området består som det er i dag. Vi mener derfor at de negative konsekvensene for friluftslivet i 2019 er akseptable.

Fylkeskommunen skriver i sin høringsuttalelse at det er ønskelig med rask oppfylling. De mener det er akseptabelt at dette går på bekostning av minstevannføring i oppfyllingsperioden. Dette er NVE enig i.

Skapertjern ligger innenfor markagrensa. Anleggsarbeid i marka krever dispensasjon fra markaloven, og Glitrevannverket må avklare forholdet til markaloven med Fylkesmannen i Oslo og Viken.

Kulturminner

Det er ikke registrert automatisk fredete kulturminner rundt Skapertjern (kulturminnesøk 02.05.19). Det samme informerer Buskerud fylkeskommune om.

Fylkeskommunen skriver imidlertid at både dammurene og veifaret rett nedstrøms er vurdert som kulturminner av nyere tid. Dette aspektet ble tatt opp til diskusjon på befaringen 30.04.19. Det ble forklart at veifaret nedstrøms hoveddammen ikke vil bli berørt utover gravearbeider under en bru. Med unntak av ved overløpet blir også dammurene beholdt som de er nå. Overløpet skal støpes i betong. Ifølge søker er denne utformingen avklart med fylkeskommunen.

Permanent senkning av HRV med 90 cm

Normalvannstanden i Skapertjern har, de siste 41 årene, ligget på kote 206,79. Dette har fungert som en buffer i flomsituasjoner. Glitrevannverket IKS ønsker å senke HRV til kote 206,7, altså 9 cm under nåværende normalvannstand. Bufferen i flomsituasjoner vil ivaretas av det avtrappede overløpet i stedet.

Naturmiljøet er tilpasset en vannstand på kote 206,79, og en endring av vannstanden til kote 206,7 kan ikke vi se at får noen negativ konsekvens for naturmiljøet rundt Skapertjern.

Konklusjon

NVE gir tillatelse til at Glitrevannverket IKS kan tappe ned Skapertjern med inntil 5 m i perioden 07.05.19-01.01.20.

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

- Vannstandsendringer i Skapertjern skal ikke overskride 15 cm/døgn.
- Oppfylling til normal vannstand skal starte så raskt som mulig etter at arbeidene er avsluttet, og senest innen 01.01.20. Viser det seg at dette ikke er mulig skal utsettelsessøknad sendes NVE.
- De tørrlagte områdene i Skapertjern skal overvåkes i nedtappingsperioden for å ha oversikt over mulig stranding av edelkreps og fisk. Individuer som strander skal flyttes til sikkert vanddyp.
- Nedtappingen skal kunngjøres én gang lokalt tidlig i nedtappingsperioden. Det skal også informeres om rehabiliteringsarbeidet og nedtappingsperioden på skilt ved parkeringsplassen ved Myrvoll og ved Skapertjern.
- Forholdet til markaloven må avklares med Fylkesmannen i Oslo og Viken før anleggsarbeidene settes i gang.

Om klage og klagerett

Dere kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
direktør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Buskerud fylkeskommune
Drammen kommune
FYLKESMANNEN I OSLO OG VIKEN
Lier kommune
Røyken kommune